

5. Плахтій П.Д., Рябцев С.П. Вплив навантажень оздоровчо туристичного походу на розвиток рухових здібностей старшокласників / Науково практична конференція «Валеологічна культура особистості – джерело здоров'я», Слов'янск, 19-21 жовтня, 2006. – С. 72-77.

ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИЙ ЦЕНТР ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аркадій Кісельов, Анатолій Руденко, Андрій Чернозуб
Інститут фізичної культури Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського

Постановка проблеми. Туризм і краєзнавство розвивається на Україні хоч і повільно, але як система, що надає туристам і краєзнавцям можливість ознайомлення з історією, культурою, звичаями, духовністю, релігійними цінностями народу регіонів і держави. Крім економічного ефекту туризм виконує і роль зміцнення престижу України та її значення у світовому просторі. Для вирішення проблем розвитку туризму в кожному регіоні держава розробила і затвердила туристично-екскурсійне районування України, яке являє собою найбільш привабливі місця, де можна вкладати кошти на розвиток інфраструктури. За думкою науковців (Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. – 2002) системний підхід до питань туристично-екскурсійного районування України дасть можливість державним адміністраціям розвивати інфраструктуру, яка дозволяє широко втілювати в життя туристично-краєзнавчу діяльність, залучати інвесторів до організації туристичних баз, розвивати у людей інтерес до фізичного і психічного удосконалення, здорового способу життя.

Мета дослідження. Вивчити роль Миколаївського обласного центру туризму, краєзнавства та екскурсій у розвитку інфраструктури, забезпечення кадрами спеціалістів з туристичної і краєзнавчої діяльності, створенні дитячо-юнацьких туристично-краєзнавчих станцій та шкіл скаутів.

Для дослідження були використані статистичні звіти управління з питань фізичної культури, спорту і туризму обласної державної адміністрації за 1991 – 2006 роки та документи державного архіву Миколаївської області.

Результати дослідження. Миколаївська область відноситься до Південного або Причорноморського регіону, де розміщені

археологічні і історичні пам'ятники стародавньої культури. Це, насамперед, Ольвія і Очаків, які приваблюють туристів з різних куточків світу.

У 1979 році вперше на Миколаївщині функцію туристично-краєзнавчої діяльності стала виконувати Обласна станція юних туристів, яка у 1992 році рішенням обласної ради народних депутатів була реорганізована в Обласний центр туризму, краєзнавства і екскурсій учнівської молоді. В умовах національного відродження України і переходу до ринкових форм соціально-економічних відносин Центр, опираючись на багаті традиції Миколаївщини, користуючись національною програмою «Освіта України в ХХІ столітті», склав програму розвитку туризму, концепцію позашкільного навчання, виховання, фізичної культури і спорту учнівської молоді.

Основним призначенням центру було пошук і виявлення творче обдарованих та здібних дітей, забезпечення належного рівня навчання, виховання і творчого розвитку юних інтелектуалів, їх фізичного розвитку та здорового способу життя. Управління освіти і науки забезпечило Центр кваліфікованими кадрами, які мають вищу спеціальну освіту та створило умови для роботи 53 творчих об'єднань: станцій, клубів, гуртків, секцій, товариств. До туристично-краєзнавчої діяльності було залучено понад 700 учнів шкіл, ПТУ. Обласний центр став основною базою науково-методичної роботи для вчителів за підвищення їх майстерності, проведення конкурсів, авторських програм та методичних розробок з краєзнавства, туризму, екскурсій, роботи різних секцій позашкільного навчання і виховання, поширення нових ефективних форм і методів роботи.

Організація туристично-краєзнавчої діяльності в межах Південного регіону сприяла зростанню інтересу учнів до походів, екскурсій по рідному краю. З цією метою була створена відповідна інфраструктура туристично-екскурсійних зон, баз. У живописному місці Мар'ївського урочища Баштанського району для оздоровлення юних мандрівників створений спеціальний літній табір «Компас», який щороку охоплює 400 учнів області. На березі Бузького лиману відбуваються злети юних туристів і краєзнавців, де кожен загін, гурток має можливість доповісти про свою діяльність, обмінятися досвідом роботи.

В дитячо-юнацьких туристично-краєзнавчих станціях міст і районів області створені гуртки з туризму, альпінізму, екскурсій,

геології, історичного краєзнавства, мандрівників-краєзнавців, велотуризму, фольклоризму і етнографії, спортивного орієнтування та інші. Робота в гуртках здійснюється в трьох напрямках: навчально-пізнавальному, виховному та оздоровчому, кожен з яких має конкретні педагогічні цілі. Пізнавально-виховний процес дає можливість учням виробити життєву позицію, стійкість, вміння переносити труднощі, виховання сміливості, рішучості, сили і волі, інтерес до людей і уважного ставлення до них, любові до свободи, прагнута до незалежності і самостійності. Кінцевим результатом виховної роботи з підростаючим поколінням є моральна стійкість, витривалість, мужність, взаємодопомога.

Обласний центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді за підтримкою управління у справах сім'ї і молоді облдержадміністрації відродив у 1997 році скаутську організацію на правах суспільної організації під назвою «Миколаївська обласна дитяча спілка скаутів». Створення спілок скаутів присвячувалося дню народження Баден Пауля – засновника міжнародної спілки скаутів.

Спілка розробила положення та програму діяльності скаутських та молодіжних загонів Миколаївщини під девізом «Моє місто – моя турбота», зміст якої передбачає надання можливості молодому поколінню області вивчити:

- основні положення Концепції ООН з прав дитини;
- Закону України «Про органи самоорганізації населення»;
- Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- Зробити власні висновки щодо участі молодіжних організацій, які вони представляють на Асамблеї у справах громадян, органах місцевого самоврядування міст, районних центрів;
- Спілкування з представниками Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, місцевого самоврядування, депутатами міської і обласної Ради.
- Після виконання програми навчання спілка скаутів приступила до практичних дій. Була здійснена туристично-краєзнавча експедиція учнівської молоді області в краєзнавчий музей, музей Флоту, музей імені В.В.Верещагіна, музей підпільної організації, музей «Бухенвальдський набат», музей Аркаса і Казарського.

Відвідування ставило задачу здійснити привабливий духовним цінностям, створити умови обов'язку бути корисним своїм близьким, природі, державі і бути відповідальним за свій особистий розвиток.

Туристично-краєзнавчі походи були здійснені в заповідники «Єланецький степ» і «Гранітно-степове Побужжя» як мальовничі куточки Миколаївщини та археологічний музей с. Ольвія – стародавнє місто грецьких поселень При підтримці державних органів України в селі Мигія Первомайського району створено Всеукраїнську базу змагань з водного слалому та скелелазінню.

Для обслуговування туристів-краєзнавців обласна Рада створила інфраструктуру, яка включає 162 туристично-оздоровчих закладів на 26000 місць, 46 туристичних готелів на 2700 місць, 22 оздоровчих табори на 3000 місць. Створена інфраструктура дозволяє широко втілювати в життя туристично-краєзнавчу діяльність, залучати молодь до організацій, розвивати в них інтерес до фізичного і психічного удосконалення, здорового способу життя.

Проведене дослідження дає можливість зробити наступні висновки:

1. Туристично-краєзнавча діяльність має освітнє, виховне і розважальне значення, сприяє вихованню патріотичної свідомості.

2. Вивчення змісту соціально-історичного буття свого краю, і в цілому України, сприяє зростанню громадського сумління, всебічно і гармонійно вихованої особистості людини незалежної України.

3. Соціально-економічна ситуація в суспільстві суттєво відображається на ефективності здійснення туристично-краєзнавчої роботи. Виникає необхідність ввести в програму навчання загальноосвітніх шкіл предмет «Краєзнавство і туризм», як складову частину навчально-виховного процесу.

Література:

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Системный подход к вопросам туристско-экскурсионного районирования Украины. – К.// Краєзнавство і туризм: освіта, виховання, стиль життя. – 2002. – С.37.

2. Бушманова Н.В. Воспитательно-развивающая функция туристско-краеведческой деятельности и ее роль в нравственном воспитании подростков. – К. //Краєзнавство і туризм: освіта, виховання, стиль життя. – 2002. – С.20.

3. Основні показники розвитку фізичної культури, спорту і туризму за 2000р. – К.// Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України. – К. – 2001. – 127 с.

4. Статистичні звіти з фізичної культури, спорту і туризму Миколаївської області за 1991 – 2006р.р. // Форма ФК-2, ФК-5 // - Миколаїв, 2007.